

Handwritten text at the top edge: *Handwritten text, possibly a library or collection name.*

Notizen zu

Descartes' Meditationes de prima Philosophia
von H. W. von Tschirnhaus.

18 Seiten

[Faint, illegible handwriting on the main page]

glo
nu
Sen
om
fali
Caya
Lulb
Ita
Sei
me
gi
fi
gu
ji
fal
Sol
ag
be
Om
In
gi
Se
Du
gi
fac
on
Ita
Se
ja
M
re
d

glo corbo pennis partim integris, partim subridis plena, claudis,
me explecatu vide in responsi ad obj: 7. ad litt: 2 pag: 95 agg,
semel in vita. Quod quidem intelligendum e de generali omnium
omnino meam opinionum everfione. Quippe si got eam everfionem
falia quaedam inveniam scientiam fundamenta, de quibz quicquid
agam, quicquid moliar dubitare non poffim, inubile profecto fiet, dejs
ultra dubitare velle, si vel maxime ut dubitem a me obtinere poffim.
Ita ut in ipfo limine Philofophia, quando fupponimus nos nihil adhuc
fcire, dubitandum quidem fit, five affenfio cohibenda ab omnibz, fed ta-
men progressu temporis allaboremur, ut ea dubitatio in dies magis ma-
gisq; minuat, prout noftra scientia incontinenter magis magisque augetur.
sic ex corbe primo quidem omnia ejicio poma, nam poftea quaedam
que certo integra ee conperi, iterum repofui, videlicet foret ea iterum
ejici velle. Ita ut semel in vita tandem omnia sunt everfenda, inde
falia iterum affumenda, que certi amplius poffint.

Solus secundo. Hec omnia ita e pariter os defenbit, ut ostendat in rebz
agendis se nolle eam generalim omnium opinionum everfionem locu ha-
bere.

Omnes esse falsas ostenda / optim^{us} quidem iudicio intelligi poterit sensus
huius meditationis, si eam corrigiamus instar Dialogici, inter quendam
qui poftea quam vulgari modo eductus ad maturam pervenit aetatem, nunc
se se applicat curae veritatis investigationi, ita tamen, ut licet nihil
dum clare percipit, credat tamen sensibz, credat vigilis, credat qd omnibz
quibz quis ex plebe fidem habere solet, licet ea demonstrare o ibi ipsi
facile fit, et inter scepticum quis ad hoc unum collineat, ut ostendat ea
omnia quibz quam liberrime fidem habere consuevit, fallacia ee dubia.
Ita ut omnia argumenta pro scepticismo, five pro dubitatione allata,
sceptico, responsiones vero five exceptiones Philofopho aut potius ea qui
jam primum incipit Philofophari adscribi debeant.

Minimam rationem dubitandi / minima ratio dubitandi fufficit ut
res incerta fit, ac proinde ut assentiri o debeat is, qui ab omni errore
etiam levissimo etiam innumis ea cupit:

Vel à sensibz vel à sensu? Vulgari quidam hæc è o vulgi tantum
sed à plerumq; Philosophorum opinio, nihil nos certis cognoscere,
quam ea quæ à sensu cognoscimus, et omnem naturalem cognitionem
quæ certa sit sensibz quibus. Hanc ob causam incipit suas argumenta
hæc scypticè ab evolvenda sensuum certitudine. Primum hoc argu-
mentum ex eo quod nunquam à sensibz fallamur deducitur, quod
dam potè jure merito è eis jure fidendum, in rebz, quæ aut remota, aut
nimis, aut è falsis magna luce præsa sunt, aut in quibz quædam
conditionibz ad sensuum certitudinem requisitis desunt, sed ex eo
hanc consequitur certis nos non è de jure quæ quæ clarissime sen-
su ostendunt, qualia sunt ea quæ author enumerat, præsertim cu
bis dubitandi, quæ in priori casu è, in his è sit, Nunquam n: adverti-
mus, nos in jure quæ tam clarè à sensu cognoscimus ab jure deceptis fu-
isse;

Trædare sære Postquam videt scypticè suum argumentum hoc factò et
alteram admodum machinam, quæ adversarium de certitudine statu etiam
circa ea, quæ clarè docent sensu, destruit. Hæc autem petita è à somno et
vigilia. Certum è, in somno nos nobismet ipsis imaginari nos vigi-
lare, ea omnia quæ fantasia nobis representat, ita revera se habere
quæ cum nunquam ita clarè ita manifesta videantur, ut sunt hæc
quæ vigilantibus oculis video, cum tamen falsa sunt merito quæ
quoniam modo sciam et quibus indiciis cognoscam me nunc revera
vigilare. Hæc quidem omnia clarè tibi apparent at ex clarè appare-
bant somniantibus, ita ut nullum videat iudicium quo somnum à vigi-
lia certè et indubitanter distinguas. Non quod Author velit revera
è dari, sed quod suggerat id è occurrere ei, qui in limine Philosophi-
æ hæret, nec posse occurrere quoniam ut Medii. Et patebit in iudici-
um tibi cognitione Dei certè ac evidenti, quæ suggerit hunc quem
hic induit, nondum sibi comparasse.

Agg ergo somnium Postquam author quosdam dubitandi rationes adduxit
de sensuum fide, primum circa remota minutis quæ in falsis nos nunquam
fallant, deinde circa reliqua omnia, quæ sensibz cognoscimus, eo quod è

infrequenter eadem nobis apparent in somno, quae apparent vigiliantibus
ad hunc diem habeamus certa iudicia distinguendi somnum a vigilia; nullo
modo videtur excipi posse ad hunc multa alia, quae sunt sensuum fide nec a somno
et vigilia dependent sed vera et evidenter sunt, sive sensus fallant, sive
vigilantibus sive dormientibus, quales sunt homines mathematicae demonstrationes,
omnia quoque axiomata, quae uno in habitu cognosci possunt. Quae praevident
si nullo modo fieri possint, in certa reddat scepticus aliam adhibet machinam,
quae uno habitu putat se et hoc et omnia priora evertere et prostrare, quae
fita est a potentia Dei cuiusdam, qui forsitan nos fallat etiam in istis quae
evidentissimè excipiuntur.

Ubi opinio Deum esse qui potest omnia. Non eo animo proponit author noster
hoc argumentum quasi revera credat dari genus aliquem sive Deum deceptorem,
verum, contrarium n. est ipsi quam generalissimum, sed quod putat hanc scepticorum
argumenta tantum posse ut suspicionem incerti moveri possint et qui deere
vit omnia etiam ista fundamenta deum evertere ad nihil nisi plane in
dubitatu assumere. Nec necesse est ut probet scepticus dari talem deceptorem
hoc n. cum falsum sit nunquam probabit, sed sufficit si aliquam dubium
reddat an non forte deus, et n. cui incertum habetur, an non deus in verum
natura deceptor quidam qui in omnibus nos possit fallere nihil reliquit
certum, ut manifestum est ita ut o. in curbat sceptico minus probandi dari
talem deceptorem, sed ei qui aliquid certi assent, demonstrandum est n. non dari
quod author etiam aggreditur, Medit. 4. Hoc autem cum in hac meditatione
suggerat se nondum posse, hinc est quod paulo post dicat se nihil habere quod
illis argumentis respondeat.

Propter validas et meditata rationes. Rationes quae aliquem certum de qua
dam re reddunt, o. possunt esse valida nisi absolute et indubitate confi-
ciant id quod intendunt. Verum ut aliquis iudicium suum de re suspendat
ad hoc satis valida sunt rationes, quae licet forsitan ne quidem probabiles
sint, aliquam tamen incerti suspensionem injicere possunt, inde est validas has
et rationes vocat, o. quod putat eos esse certos, sed quod existimat ex summa
illam et metaphysicam dubitationem, de qua hic sermo, satis validas
esse eas, quae vel minimum afferre possunt suspensionis vid. notas ad scepti-
ca: ad lit. C.

Siquid certi velim invenire. Qui ita se componit, ut ab omni errore o.
tantum sed et erroris suspensionem libentem sese et inanimem reddat, nulli
nisi certo et indubitato assentiri debet ac proinde ab omnibus assensionem
cohibere, quae eam cohibet a falsis.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

12

Lu
C
h
J
n
I
u
co
g
D
g
a
h
h
De
P
co
D
a
g
f
fo
m
ei
h
g
h
Lri
x
z
Ad

Principia cognitionis humanae. Cuiusmodi de quibuscumque rebus naturae
 si intellectu lumine à nobis cognosci potest. Philosophia est quae primum
 tam late sese extendit ut omnes artes scientiasve sub se comprehendat
 praeter Theologiam quae divino et Juris prudentiam quae humana aucto-
 ritate nititur. Ipsa Medicina sane pars quaedam Physica ac idcirco etiam
 Philosophia foret, si nostra de rebus corporeis cognitio eo usque esset provecta
 ut possemus ex ipsis primis rem principijs deducere & certas & evidentes
 consequentias, primo naturam & constitutionem humani corporis &
 quibus de causis id ipsum à naturali statu deturbatur, item ad eum re-
 ducere. Deinde naturam & constitutionem alimentorum & medicamentorum
 quibus mutationis illa eisdem corpori nostro possunt adferre. Hisce ut
 accuratè cognitis liceat ex ipsa ratione certò concludere his vel illis
 tam alimentis quam medicamentis utendum esse illi, qui vel suam sani-
 tatem conservare vel morbum in quem forte incidit à sese depellere studet
 Verum cum ex primis quae de rebus corporeis cognoscimus principijs, nondum
 possumus ad accuratam & effectam nostri corporis omniumque eius partium
 cognitionem pervenire, nec ex illis ipsis vires tam alimentorum quam me-
 dicamentorum evidenter deducere. hinc est factum ut Medicis qui in rebus
 agendis & contemplandis versantur, ab illis principijs aversis ad ipsam ex-
 perientiam deflexerint, sicque non philosophicam scientiam, quae est rerum
 & causarum, sed cum illa haberi nondum possit effectuum quorundam & sensus
 perceptum cognitionem hominum valetudini aut conservandae aut in-
 meliorem statum reducenda ubi sibi comparabit. Unde & Medi-
 cina, quae ex sui natura pars quaedam Physica specialis est, propter hanc cogni-
 tionis nostrae imperfectionem ab ipsa Philosophia separata est. & distincta
 quaedam ab eadem arte constituit. Quod idem in Artibus Mechanicis ob-
 servatur.

Principia duo requirit author noster in principijs
 1° ut sint tam clara & evidenter ut nulli dubitationi relinquenda locum
 2do ut ab ipsis omnium aliam rem cognitio dependeat, videlicet Insuper
Adhuc & Nihil est evidenter quam eum qui incipit Philosophari hanc

qui in eo est ut certam & indubitabilem omnium rerum sibi comparat
Scientiam, habere animum multis opinionibus partem veris partem fal-
sis imbutum. Nemo enim facile credit se nihil falsi pro veris assumptu-
risse, si attendet quam frequententer solentur opinionum nostram falsitas
sepe deprehendere. Hoc enim cum fit, necesse est ei qui omnes errores pe-
nitibus ex animo eradicare voluerit, quod nihil magis caveat, quam ne
si rei aut falsa aut dubia assentiatur, omnes illas opiniones simul
semel deponat, et quid de eis sentiendum sit amplius delibet. Omnes
quippe opiniones suas separatim investigat, et quid in imaginariis hanc
verum vel falsum, certum aut dubium sit examinare, ut infiniti laboris
sic etiam hinc nostro sergio, quo ab omnibus erroribus in tendimus immu-
ritatem & magno est incommodum. Libet enim quibus ex vivo deideret qua
se hac methodo ab omni errore liberaret. Fertur igitur hac unica via
qua se omnibus erroribus dubijsque opinionibus liberare quis queat, si
semel quis in vita se eo numero tempore quo incipit philosophari hanc
quo supponit se nondum ulla de re certum esse de omnibus suis opinionibus
in quibus vel minima sit incerti suspicio, dubitare studeat, qua
dem ratione hoc certum obtinebit, ut licet se forte omnis scientia ex-
partem reddat in nulla tamen re erret.

Præiudicium Præiudicia ut plurimum oriuntur a dogmatis forte vel a
a sensibus ut Eg: Terram esse planam & cætu terre incumbere vel ab
auctoritate aliorum.

Dubitare Dubitatio alia seria est alia ficta, seria est quando verum
et serio dubitamus et reficimus in quam partem assensus nosse fieri de-
beat, quod fit cum varia rationum monumenta in utramque partem
veritatis, vel cum satis validis, quæ mentem nostram ad hunc vel illi par-
ti assentiendum cogant rationibus destituimur. Ficta est quando verum
quidem non dubitamus sed assensum nostrum cum in finem ut placeat
hi reddamur, tanquam in faciendo rei examine, cohibemus, sive ita
quod rem ipsam sunt omnes rationes eam spectantes, examinamus, ac si
verum de rei veritate non dubitarem, sed præterea eam falsa
esse sensimus, quævisisim: Hoc enim modo dubitare possumus de Mathematicis
etiam veritatibus, ut enim qui Euclidis propositiones jam ante percipit

licet eam veritate sibi firmiter persuaderat, si tamen denuo eas ad
examen revocare velit, ita se gerat, ita accuratè ad omnia attendat
ac si eas falsas eis sibi persuaderet: sic dicitur qui omnia sua præjudicia ad
examen revocare et nihil nisi quod indubitabè verum est affirmare statuit
certissimum erit ita se gerere, ac si pro dubijs uno pro falsis haberet ea
de quorum veritate alius persuasus est ex quo factis plurimis solvuntur difficulta-
tes quæ contra hanc authoris nostri doctrinam fuerunt excogitata. Nemo
enim unquam dubitavit an liceat solvere examina, an quaerere argumen-
ta, quibus Dei probata existantia, nemo ita deliravit ut exortimantur opor-
te nos rigide in Mathematicorum propositionum veritate inquirere quan-
quam hanc propositionem certam veritate serio in dubium revocare
possimus, illig vero debet eam. Hanc autem esse authoris mentem
patet varijs ex locis ex Synopsi Medit: ex Methodo: p. 68. 77. 92. 118. 138. 178
189 in fine appendix: p. 4. cum p. 56. 80. et sequ: pag: 96:

Minima suspicio Qui cavere vult ne unquam fallatur, nihil pro vero
affirmare necesse habet, quod certissimè verum esse speraverit, si videlicet ut
veritati vel opinioni cuidam non assentiatur vel minima sufficiat incerti-
tudo, ut vero assentiatur necesse est ut prius de ipsa rei veritate quodam
eis argumentis, quæ omnem falsi excludant suspensionem, plenissi-
mè reddatur certus

Art. 2. Ut tanto clarius efficacius dicitur in textu gallico hoc est ut si quædam
delegamus, quæ nihilominus nobis manifestè vera videntur, possimus con-
cludere illa esse certissima et cogniti facillima

Art. 3. Contraque veritatem. In præcipuo nulla sunt actiones, quæ morem
ferunt, ac ideo sagacissimè uno serè semper melius est aliquid quod verum
nullum videtur, licet non planè certum, sequi, quam investigando in hisce
absolutam certitudinem finire omnem occasionem sibi clari: In ipsa
vero veritatis investigatione nullum tale periculum vitandum est facile
patet et exinde liberè licet hac in parte diffidentie indulgere de hoc
ante vid: Method: p: 15. Medit: p: 89 & 4.

Id est 4. Scepticum quædam referuntur argumenta quæ certo evincant
sensuum fallacias et nullam esse inter somnum et vigiliam distinctionem
sed quod forte de eorum omnium veritate incerti suspensionem inferre possent

ei, qui nil nisi gloriæ in dubitatu admittere sibi proposuit. postea autem
auctor demonstrat sensu non in ijs quæ vera docent & fallere & dan-
quod certa iudicia, quibus possumus somnum à vigilia distinguere in
Medit: p. 92. 189. 190. responsi pag. 87.

Sic dubitandi gall: ei qui ita decrevit de omnibus dubitare.

§ 5. De ijs Principijs De principijs & se notis ac manifestis dubitare
possumus, nisi confuse tantu ea percipiamus quod varijs in locis incul-
cat auctor & presertim Medit: p. 77. Unde etiam hæc addit quæ putavi-
mus esse & se nota: tam n. quæ vero & se nota sunt ut idem & potest esse
& esse & potest esse dubitationem, si quis ad sensu eorum verborum quæ
presertim attendat, quamquam possint forte pro dubijs haberi hæc ipsa
auctoris nostri ratiocinatione si generalem tantu principiorum for-
mam conceptu, nec ad aliquod peculiaris attendamus, quo pacto de
Mathematicis demonstrationibus dubitare quæcumque ostendit arti-

13. | Ignoramus: in Gall: nondum non sumus

§ 6. Libertatem Ita ut nobis semper adit facultas quæ si recte utamur
possumus omnes possumus omnes errores precavere, quamquam fieri potest
sit, ut ea semper recte utamur, sic Arithmetici novit omnes regulas
sive artis & quo pacto ijs utendum sit, sicut præterea si ijs recte utatur se min-
quam erubescunt. Sicut tamen fieri potest, ut ijs appime licet sibi cogi-
tis, & aliquando abutatur & sic vitium calculi committat.

§ 7. Suggestionem Duo sunt genera Suggestionum, primum quando aliquid suppo-
nuntur tanquam verum & ex alia postea quædam deducimus. Sic Suggestionem
Holonius & Tycho Drake Terra stare, Copernicus moveri, ex quâ assumpta
Hypothesi tanquam vera, communi quibusq; diversa deducit systemata. Hoc
a. modo auctor noster & Suggestionem nullu esse Deum, nullu cælu, sic n. no-
vum & priori sepe inducet præiudicium. Alterum genus est quando Suggestionem
tanquam dubia & incerta, immo etiam fingimus esse falsa cum præ-
sertim in finem: ut tanto magis caveamus, ne ijs tanquam certis de-
ploratis in demonstrationibus nostris abutamur. Sic Suggestionem auctor
nullu esse cælu, quod vera erudat, nullu dari, non quod ea hypothese
ad demonstrationes suas indigeat, sed ne iniqua pro vero assumat, quæ
hactenus crediderit, dari n. cælu, fingit illud ipsum esse falsu, quod caret
omni dubij Suggestionem.

Ego cogito ergo sum. Sunt qui existimant hoc effectum certum esse, quia
consequentiam in se continent, de nulla autem consequentia possumus esse
certi nisi auctore originis mee cognoscamus. Respondet autem ad hoc conse-
quentiam sed axiomata hinc argui solent. Ego sum res cogitans. Med. p. 193.
p. 74. Deinde licet sequela foret o tamen possem de ea dubitare, quia illa
sequela cum de ea cogito semper primo mentis intuitu clare video, ita
ut memoria eorum o possit exanimare cum o amplius attendo ad rationes ex quibus
cum deduci de talibus n. tantum sequela o cognita Dei existentia certum est
o possum. Med. p. 74. Principij. § 13.

Prima quia primo occurrat. Quia prima est quia aliquid rei dicitur existen-
tiam

Non conat hoc loco Author demonstrare cogitationem revera a corpore
distingui ut se sine mentem suam o esse corpus hoc n. o. fuit ante Med.
tatione o: vid. Synopsi: Meditatio: 2 d. p. 68. ob. rem hoc intendit, ut doceat for-
mare distinctas substantias cogitantis et extensa conceptus, o tamen de
terminando an non duae hae substantiae revera inter se conveniant. Hinc
in fine loquens tantum de se ipso quantum se ipsum cognoscit, sic id ipsum gradum
se summatum q. de se cognoscit ostendit o dependere a corporis existentie
cognitione nec dici posse a se, mentem esse corpus quia eorum existentiam
quam novit, de corporea vero ad huc dubitat. vid. Med. 2 p. 22.

De natura nostra fide ad id quod de natura nostra jam cognoscimus.
sic n. advertimus sola cogitationem mentis hoc est ei rei quam novimus
existens attribuenda esse quia de ea re nihil praetera novi.

Videmus in Gallico Spicula videmus nos ad existendum o indigere exten-
sione signa est: sed nos existere ex eo tantum quod cogitamus, et sola
n. cogitatione nostra existentia nostra conclusimus.

§ 9. Primo Quatenus haec verba a cogitatione excludit, quicquid cogita-
tionem nostram aliquomodo procedit vel comitatur vel etiam consequitur. Sic
motus voluntarius aliquomodo sumus conscius, sed in tantum solimmodo, inquam
si adest voluntas se movendi. Hoc n. est profecto illud cuius conscius sumus et sic
in ceteris.

Intelligere est pure aliquid intelligere auctori nostro, ita ut nulla corporis
accidat actio, ut cum Deum animari, res incorporeas, intelligimus.

Imaginari est rem corpoream menti tantum praesente sistere. Sic Triangulum
imaginarum cum ita menti meae illud propono, ac si Triangulum viderem. Quod
quidem ut postea constabit o fit sine corpore, aliter n. actionis istius in consciis

o si in immediata illa ipsa ad cogitationem nostram o phinet. Vem aut
absolute consey si in illam rem menti nostrae offerri (agnit certe ac
consey si in dubitacione) hoc e cam a nobis imaginari, certe
e in imaginatione e quenda cogitandi modu.

Sentire in sensu dno consideranda. Motu corporis qui sensu precedit
et perceptio qua ex illo motu oritur in anima cuius perceptio est consey si
in illa ipsa est cogitatio. In ea autem perceptio consistit sensu, ut
patet ex iis qui aperti oculis quia man. forte in attempta quada medita
tione: coniuncta vel quocumq modo alio avocata objecta ante se posita
o vident nec sentiunt, vident igitur aut sentire o e motu corporis, qui pro
cul dubio in iis eodem modo fit; sed perceptio mentis que ex illo motu or
itur; qua perceptio vera e cogitatio: Medit: 163.

De Definitionibus.

tem au
certe ac
ni, certa
cedit
msey h
g, ut
medita
le posita
in pro
obu q

